

EUROOPA
KONTROLLIKODA

ET

Kõne

Luxembourg, 8. oktoober 2019

Euroopa Kontrollikoja presidendi Klaus-Heiner Lehne kõne

Euroopa Kontrollikoja 2018. aasta aastaaruande esitlemine Euroopa Parlamendi eelarvekontrollikomisjonile

Brüssel, 8. oktoober 2019

Kehtib esitatud tekst.

Erinevuste korral tuleb lähtuda suulisest tekstist.

ECA Press

12, rue Alcide De Gasperi – L-1615 Luxembourg

E: press@eca.europa.eu @EUAuditors eca.europa.eu

Proua eesistuja,

austatud eelarvekontrollikomisjoni liikmed,

volinik Oettinger,

nõukogu eesistujariigi esindajad,

daamid ja härrad!

Täna teid, et leidsite täna hommikul aega Euroopa Kontrollikoja ettekannet kuulama tulla, kuigi tean, et teil on palju tööd seoses ametisse astuva komisjoni kuulamismenetlustega.

Ma ei ole teie kõigiga veel kohtunud, nii et lubage mul end tutvustada – olen Klaus-Heiner Lehne ja olen olnud Euroopa Kontrollikoja president alates oktoobrist 2016. Eelmisel nädalal oli mul au saada järgmiseks kolmeks aastaks uuesti ametisse valitud. Esindan siin 28 liikmest koosnevat kontrollikoja kolleegiumi, kes kõik andsid oma panuse meie ühisesse töösse. Niipea kui võimalik, kohtume teie kõigiga meelsasti ka isiklikult ning kutsume teid, proua eesistuja, meid külastama Luxembourgis nii pea, kui oleme selleks sobiva aja kokku leppinud.

Olen täna siin selleks, et anda teile ülevaade ELi finantsjuhtimisest. Kontrollikoja aastaaruandes ja eelkõige meie kinnitavas avalduses hindab kontrollikoda, kas Teie poolt eelmisel aastal Euroopa Parlamendis vastu võetud eelarve vahendid on kulutatud seaduslikult, korrektselt ja loomulikult ka tulemuslikult. Meie töö on üsnagi sarnane iga-aastast kontrolli tegeva arsti omaga, kes selgitab välja, milline organ toimib hästi ja milliste puhul võib esineda probleeme, ning püüab välja selgitada probleemide põhjused.

Meie auditirühmad, mida juhtisid minu kolleeg Lazaros Lazarou ja erinevate peatükkide eest vastutavad liikmed, on vaadanud põhjalikult läbi kogu ELi 2018. aasta raamatupidamise aastaaruande – tulud ja kulud. Arutasime oma leide ausalt ja põhjalikult komisjoniga ning vajaduse korral liikmesriikide ametiasutustega, kes rakendavad ELi vahendeid. Nende vastuseid lugedes näete seda ka ise. Meie lõpphinnangus võetakse arvesse kogu asjakohast teavet, mis on esitatud selle ulatusliku faktide selgitamise käigus.

Nagu igal aastal, auditeerisime me ELi 2018. aasta konsolideeritud aastaaruannet. Oleme seisukohal, et see annab kõigis olulistest aspektides õiglase pildi ELi finantspositsioonist ja ei sisalda olulisi väärkajastamisi. Leidsime, et komisjon on jätkuvalt parandanud ELi töötajatele makstavate hüvitiste kohustuse arvutamise korda; meie omakorda jätkame selle valdkonna jälgimist.

Teiseks ei leidnud me ELi eelarve tulude puhul olulisel määral vigu.

- o Uurisime komisjoni süsteeme, millega tagatakse eri tuluallikate nõuetekohane arvutamine ja kogumine ning aruandlus, samuti hulka komisjoni tagasinõudekorraldusi ja liikmesriikide süsteeme. Kõigis kolmes külastatud liikmesriigis (Hispaania, Itaalia ja Prantsusmaa) täheldasime puudusi kindlaksmääratud, kuid veel kogumata tollimaksude haldamises.
- o Leidsime, et komisjoni tehtud traditsiooniliste omavahendite kontrollid ei põhinenud piisavalt struktureeritud ja dokumenteeritud riskihindamisel. Näiteks ei reasta komisjon liikmesriike riskitaseme järgi; seetõttu ei saa me olla kindlad, et kontroll keskendub nõuetekohaselt ELi eelarve omavahendite kogumise kõige suurema riskiga valdkondadele.
- o Samuti täheldasime komisjoni kiiret tegutsemist, et kehtestada üldine reservatsioon kogurahvatulu andmete suhtes, mida kasutatakse Prantsusmaa osamakse arvutamiseks, kuna andmed ei olnud piisavalt kvaliteetsed; ning kolmandat aastat järjest võtta vastu otsus kehtestada reservatsioon Hiinast pärit impordilt Ühendkuningriigi poolt kogutavatele tollimaksudele.

Kolmandaks, kulude valdkonnas, mis on kontrollikoja kinnitava avalduse traditsiooniliselt oluline osa – oli meie hinnanguline veamäär 2,6 %¹. See tähendab, et meie hinnangul ei oleks 2,6 % summadest tohtinud ELi eelarvest välja maksta, kuna nende kasutus ei vastanud ELi eeskirjadele. Kuid selle üldise hinnangu varju jääb üks oluline erinevus: veariskile avaldab suurt mõju ELi vahendite väljamaksmise viis.

Selliste kulude puhul, mille suhtes kohaldatakse keerukaid eeskirju ja mis moodustavad ligikaudu poole ELi eelarvest², ehk peamiselt kulude hüvitamisel põhinevad maksed, mille puhul toetusesaajad peavad esitama kantud rahastamiskõlblike kulude eest maksetaotlusi (näiteks uurimisprojektid, tööhõivealased projektid, piirkondlikud ja maaelu arengu projektid ning arenguprojektid kolmandates riikides), on veamäär hinnanguliselt 4,5 %, mis on suhteliselt kõrge.

Teisest küljest on vigade risk väiksem selliste kulude puhul, mille suhtes kohaldatakse lihtsamaid eeskirju, peamiselt toetusõigustel põhinevad maksed, mille puhul toetuse saajad saavad toetust, kui nad vastavad teatavatele tingimustele: näiteks põllumajandustootjatele mõeldud otsetoetused, halduskulud, üliõpilaste stipendiumid või ELi mittekuuluvatele riikidele antav eelarvetoetus. Teisisõnu ei olnud ligikaudu 50 % meie andmekogumist olulisel määral vigadest mõjutatud.

Seetõttu esitame kolmandat aastat järjest märkustega arvamuse kulude kohta, mis tähendab „jah, aga...“. Meie arvates on see julgustav märk sellest, et komisjon ja liikmesriigid on jätkanud viimasel kahel aastal täheldatud edusamme. Meie

¹ Alumine veapiir: 1,8 % hinnanguline veamäär: 2,6 %, ülemine veapiir: 3,4 %. Aastaruande peatükk 1.15.

² 50,6 %.

audiitorid leidsid positiivset väikse riskiga valdkondades, kuid samal ajal on suure riskiga valdkondades endiselt tõsiseid lahendamist vajavaid probleeme, mida käsitlen üsna pea.

Osana meie mitmeaastasest strateegiast põhineb meie kinnitav avaldus teiste tööle tugineval lähenemisviisil, mis tähendab, et tulevikus kavatsime anda kindluse komisjoni juhtkonna kinnituse suhtes, mis omakorda tugineb komisjoni enda kontrollidele ning jagatud eelarve täitmise puhul liikmesriikide tasandil tehtavatele kontrollidele. Olen veendunud, et „rada tekib kõndides“ st astudes konkreetseid samme, mis võivad alguses olla tagasihoidlikud, jõuame ühise mõistliku eesmärgini, mis võimaldab tugineda juba tehtud tööle.

Meie aastaaruandest selgub, et sageli oleme kriitilised paljude kontrollide suhtes, mida teevad liikmesriigid ja komisjon (näiteks ühtekuuluvuskulutuste auditeerimisse liikmesriikide tasandil on kaasatud umbes 126 eri asutust). Seetõttu on sageli raske selle töö tulemusi kasutada ja usaldada. Rõhutan siiski, et isegi ühes kõige olulisemas, ühtekuuluvuse valdkonnas on meie audiitorid täheldanud mitmeid edusamme ja häid tavasid. Samuti on õiglane öelda, et komisjon teeb suuri jõupingutusi, et parandada erinevate liikmesriikide ametiasutuste ja sertifitseerimisasutuste tööd.

Seepärast teeme komisjoniga koostööd, et määrata kindlaks tingimused, mis on vajalikud kindluse saamiseks. Tahaksingi siinkohal tänada volinik Oettingeri tema toetuse eest ning ühtlasi ootan võimalust jätkata seda tööd tema järeltulijaga.

Austatud liikmed, järgmiseks võtan vaatluse alla eri poliitikavaldkonnad ja toon välja mõningad meie peamised leiud.

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriigi „Konkurentsivõime“ puhul leidsime, et vigade arv on oluliselt väiksem kui eelmisel aastal (2 %). Teadusuuringute valdkonnas on endiselt peamisteks vigade allikaks rahastamiskõlbmatud personalikulud. Samuti märkasime komisjoni jõupingutustest hoolimata, et alustavad ettevõtted ja VKE-d tegid rohkem vigu kui teised, võib-olla kogenumad või suuremad toetusesaajad. Näiteks auditeerisime Ühendkuningriigis ühte VKE-d, kes oli läbi viinud oma esimese ELi projekti, deklareerides kokku 1,1 miljoni eurot kulusid. Kuni kolmandik auditeeritud artiklitest sisaldas olulisi vigu. Leidsime ka, et suurte teadusuuringute infrastruktuuri kulude puhul ei olnud kontrollid mõjusad – kolmest auditeeritud juhust kahel leidsime komisjoni ulatuslikele eelkontrollidele vaatamata kulude märkimisväärselt suuremana esitamist (75 000 ja 130 000 euro võrra). Nagu me juba eelmisel aastal ühes teile saadetud arvamuses rõhutasime, näeme suurt potentsiaali Euroopa teadusprogrammide lihtsustamiseks. Meie hinnangul käsitleb komisjoni ettepanek uue programmi „Euroopa horisont“ kohta aastateks 2021–2027 vähemalt mõningaid meie auditite käigus leitud vigade allikaid. Nüüd on parlamendi ja nõukogu ülesanne need õigusaktid lõplikult vormistada. Meie audiitorid on teie käsutuses, kui teil on nende läbirääkimiste käigus vaja täiendavat oskusteavet.

Majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse valdkonnas esines meie hinnangul olulisel määral vigu (5 %). Leitud vigade arv ja mõju osutavad endiselt püsivatele puudustele, mis on tingitud riiklike korraldusasutuste deklareeritud kulude puudulikkusest. Oluline probleem oli rahastamiskõlbmatud projektilud ning seda võimendasid teatavad

riigid, kes lisasid täiendavaid riigisiseseid tingimusi juba niigi keerulistele ELi tingimustele (nn ülereguleerimine). Riigihangete puhul esines samuti probleeme, näiteks sõlmis avaliku sektori asutus teatud teenuselepinguid ilma riigihanketa.

Loodusvarade valdkonnas oli meie hinnangul veamäär 2,4 %, mille põhjuseks olid mitmed asjaolud: rahastamiskõlbmatute kulude deklareerimine, piirkondade või loomade kohta esitatud ebatäpne teave, riigihankeprobleemid ja haldusvead. Siiski ei esinenud olulisi vigu otsemaksetes tervikuna (mis moodustasid 72 % selle rubriigi kulutustest). See on hea uudis ja me leidsime, et vigade ärahoidmisele ja vähendamisele on olulisel määral kaasa aidanud mitu tegurit: põldude identifitseerimise süsteem (LPIS), põllumajandustootjate võimalus esitada taotlusi interneti teel ja esialgsed ristkontrollid põllumajandustootja toetusetaotluste kohta. Kui vaadelda teist liiki makseid, on eeskirjad keerukamad ja see suurendab vigade esinemise riski. Näiteks auditeerisime Poolas juhtumit, kus sama perekonna liikmed taotlesid eraldi toetust sealauda ehitamiseks, väites, et nad tegutsesid eraldiseisvate VKE-dena. Auditi käigus aga selgus, et nad tegutsesid pereettevõttena ning koos ei vastanud nad VKE-de toetamise tingimustele.

Julgeoleku ja kodakondsuse valdkonnas toome välja puudused riigihanke-eeskirjade kohaldamisel, kuid ka süsteemipuudused seoses Varjupaiga- ja Rändefondiga ning Sisejulgeolekufondiga, mis hõlmavad neid liikmesriike, mida me auditeerisime.

Nagu te teate, kulutatakse rubriigis „Gloaalne Euroopa” suur hulk ELi vahendeid rahvusvaheliste organisatsioonide kaudu. Siiski kogesime sel aastal jälle raskusi oluliste tõendavate dokumentide õigeaegsel kättesaamisel kolme UNICEFi ja Maailma Toiduprogrammi tehtud tehingu puhul. Meie arvates on vastuvõetamatu, kui rahvusvahelised organisatsioonid ei tee koostööd meie auditite tegemiseks vajalike dokumentide või teabe esitamisel. Seepärast on mul hea meel, et komisjon nõustub meie soovitusega ja võtab rahvusvaheliste organisatsioonide jaoks kasutusele otseste kontaktide süsteemi. Meie audiitorid leidsid ka mitu rahastamiskõlbmatute kulude juhtumit. See hõlmab näiteks juhtu, mil üks rahvusvaheline organisatsioon esitas ELile hüvitamiseks 31 lennupileti kulud töötajate sõidutamiseks Jamaicale. Need on ilmselgelt rahastamiskõlbmatud kulud, mis tuleb tagasi nõuda.

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriigi „Haldus” puhul ei leidnud me olulisel määral vigu. Tahaksin siiski välja tuua kaks punkti: esiteks leidsime mitmeid puudusi ELi töötajatele peretoetuste maksmise komisjonipoolsel kontrollimisel. Teiseks – ja see võib pakkuda Teie komisjonile erilist huvi – leidsime olulisi puudusi parlamendi ja Euroopa Komisjoni korraldatud hankemenetlustes, kui nad tugevdasid möödunud aastatel toimunud terrorirünnakute järgselt oma hoonete turvameetmeid. Leidsime selliste raamlepingute kasutamist, mis võimaldasid tellida töid töövõtja üheainsa hinnapakumise alusel. Leidsime ka läbirääkimistega menetlusi ühe kandidaadiga või ilma eelneva hanketeate avaldamiseta. Äärmise kiireloomulisuse argument, mis oleks vajalik tavapärastest hanke-eeskirjadest kõrvalekaldumiseks, ei olnud meie arvates tõendatud, arvestades, et nende menetluste käivitamiseks kulus mitu kuud.

Daamid ja härrad!

Enne lõpetamist soovin öelda, et kontrollikoda on valmis eelarvekontrollikomisjoniga kõigis küsimustes koostööd tegema. Oleme teie käsutuses uue eelarve täitmisele heakskiidu andmise menetluse käigus, mis just täna hommikul käivitati, ning samuti oleme valmis tutvustama teile kõiki meie eriaruandeid, millest lähemalt kuulda soovite.

Käesolev aastaaruanne erineb eelnevatest. Oleme ristteel – uus seadusandlik periood, üks liikmesriik EList lahkumise protsessis ning ülejäänud 27 liikmesriiki mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 üle peetavate läbirääkimiste viimases etapis. Meie audititegevus, mida täna teile tutvustasin, näitab, et vaatamata paljudele probleemidele on EL juba kolmandat aastat järjest täitnud avaliku sektori raha kasutamisel rangeid vastutus- ja läbipaistvusnõudeid. See ei ole aga kindlasti hetk endale õlale patsutamiseks. Loodame, et tööd alustav komisjon ja liikmesriigid jätkavad neid jõupingutusi. Oleme kindlad, et te kõik aitate selle saavutamisele kaasa.

Täna teid tähelepanu eest. Nagu ikka, oleme koos kolleeg härra Lazarouga valmis vastama teie küsimustele.